

ТЕХНОЛОГІЇ BIG DATA ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ

Запровадження Директиви ЄС 2022/2464 (CSRD) [1] формує нові правила корпоративного звітування в європейських країнах, а також і в Україні, яка перебуває в процесі постійної гармонізації облікового законодавства до вимог ЄС. Зокрема, розробка стандартів ESRS спрямована на деталізацію регламентних процедур складання звітності зі сталого розвитку та підвищення рівня транспарентності діяльності підприємств з позиції різних груп заінтересованих стейкхолдерів.

В той же час, зростання популярності звітів зі сталого розвитку продиктоване не лише змінами системи нормативного регулювання, а й підвищеною обізнаністю стейкхолдерів та прагненням підприємств покращити свою репутацію та легітимізувати свою діяльність в суспільстві. Відсутність досвіду та недосконалість нормативних рекомендацій з підготовки та складання таких звітів породжує проблему недостатнього рівня довіри, коли користувачі сумніваються у достовірності поданої в них інформації. Вона посилюється загальною недовірою до системи бухгалтерського обліку з боку стейкхолдерів, які заінтересовані в інформації про сталий розвиток через неспроможність адекватно відображати багатовимірну та динамічну природу ESG-факторів підприємства. Таким чином, основним завданням для компаній є не лише надання інформації, але й забезпечення її якості, точності та надійності, щоб звіти зі сталого розвитку забезпечували прийняття ефективних інвестиційних рішень, розподіл «зеленого» капіталу та в цілому вирішували проблеми сталого розвитку економіки.

Для того, щоб вирішити проблему недостатньої довіри стейкхолдерів необхідним є удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення формування звітності зі сталого розвитку, зокрема, на основі використання технологій Big Data. Як свідчать проаналізовані дослідження (К.О. Майєгун та Ч. Нваневу [3], Л.Ф. Хуссієн та ін. [2]), використання технологій Big Data кардинально покращує якість звітності зі сталого розвитку, оскільки дозволяє: 1) Покращити процес автоматизації та оптимізації ключових процесів збору та обробки структурованих і неструктурованих даних із різноманітних джерел, що використовуються для формування звітів; 2) Інтегрувати дані з різноманітних джерел в єдину систему; 3) Проводити аналіз сталих даних у режимі реального часу; 4) Аналізувати інтереси стейкхолдерів для забезпечення високого рівня релевантності інформації звітів зі сталого розвитку; 5) Здійснювати прогнозу аналітику щодо появи нових ризиків та можливостей впливу ESG-факторів. Загалом використання Big Data сприяє переходу від загальних традиційних підходів формування бухгалтерських звітів до більш сучасної моделі звітування, що забезпечує формування оперативної, релевантної та достовірної інформації про роль та значення підприємства в досягненні цілей сталого розвитку.

Окрім покращення якості звітів зі сталого розвитку технології Big Data надають підприємствам можливості для стратегічного планування. Завдяки прогнозному та прескриптивному аналізу можуть вивчатись не лише сталі практики підприємства в ретроспективі, а також можуть моделюватись майбутні сценарії, оцінюватись ризики та формуватись рекомендації щодо розробки оптимальних рішень для досягнення цілей сталого розвитку. Виходячи з таких можливостей технологій Big Data трансформувати організаційно-методичні засади корпоративного звітування, підготовка та формування звітності зі сталого розвитку стає не лише засобом історичного підсумовування «сталих» результатів, а стає інструментом проактивного управління майбутнім підприємства в напрямі забезпечення сталого розвитку. На основі використання технологій Big Data та засобів зі штучним інтелектом з'являється можливість для виявлення прихованих закономірностей та аномалій, прогнозування тенденцій, перетворюючи звітність зі сталого розвитку із рутинного підсумовування результатів на функцію стратегування. Це дозволяє менеджменту підприємства керувати майбутніми викликами, стимулюючи вплив ESG-рішень на фінансові результати, а стейкхолдерам та іншим членам суспільства розуміти стратегічні впливи підприємства в контексті забезпечення сталого розвитку.

Незважаючи на наявні переваги та широкі можливості, використання технологій Big Data для удосконалення корпоративного звітування, породжує нові виклики, пов'язані з прозорістю, етикою та управлінням даними про сталі практики підприємства, що може й негативно позначатись на звітності про сталий розвиток. До таких загроз можна віднести наступні: 1) Використання великих обсягів даних з невисоким рівнем достовірності (помилки, неповнота, неузгодженість тощо); 2) Нерелевантний відбір даних про сталі практики підприємства, зокрема, що характеризують лише позитивні впливи; 3) Необхідність понесення значних витрат на впровадження, використання та інтеграцію технологій Big Data до корпоративної інформаційної системи з метою формування звітності про сталий розвиток; 4) Порушення етичних принципів та норм при зборі даних; 5) Порушення проблем конфіденційності внутрішньокорпоративних даних про сталі практики підприємства; 6) Виникнення опору до змін системи корпоративного звітування з боку працівників бухгалтерської служби.

Для подолання недоліків використання технологій Big Data в процесі формування звітності зі сталого розвитку слід застосовувати комплексний підхід, який враховуватиме специфічні особливості таких технологій, корпоративні стандарти безпеки, конфіденційності та етики поводження з даними, а також особливості

функціонування корпоративної інформаційної системи підприємства. З метою зменшення витрат при застосуванні технологій Big Data слід використовувати хмарні рішення та забезпечувати безперервне навчання працівників у складі міжфункціональних команд, що одночасно забезпечуватиме подолання організаційних бар'єрів та спротив працівників до впровадження технологій Big Data при формуванні звітності зі сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>
2. Hussien L.F., Alshaketheep K., Al-Ahmed H., Shajrawi A., Alghizzawi M., Zraqat O., Deeb A. The impact of big data analytics on the sustainability reports quality. Discover Sustainability. 2025. Vol. 6(1). 776.
3. Mayegun K.O., Nwanevu Ch. Harnessing big data and AI to revolutionize sustainability accounting and integrated corporate financial reporting. International Journal of Computer Applications Technology and Research. 2025. Vol. 14, Iss. 06. P. 111-128.